

Zitting 1980–1981

16 749

Behoud van cultuurbezit

C

NADER RAPPORT

Aan de Koningin

Rijswijk, 14 april 1981

Blijkens de mededeling van de Directeur van Uw Kabinet van 4 augustus 1980 nr. 13 machtigde Uwe Majesteit de Raad van State zijn advies betreffende het bovenvermelde onderwerp rechtstreeks aan mij te doen toekomen. Dit advies, gedateerd 11 december 1980, moge ik U hierbij aanbieden. De Raad van State geeft U in overweging het wetsontwerp aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal niet te zenden dan nadat met de door de Raad gemaakte opmerkingen rekening zal zijn gehouden. U moge mij toestaan deze opmerkingen hierna puntsgewijs te behandelen.

3. Het is vooral met het oog op de daarmee gemoeide tijd niet mogelijk gebleken om in de memorie van toelichting een overzicht te geven over de toepassing in de praktijk van alle buitenlandse regelingen, wier inhoud in die memorie reeds globaal is vermeld. Ik heb daarom volstaan met het opnemen van een tweetal korte beschouwingen in de memorie over de ervaringen met de regelingen in Frankrijk en Engeland.

4. In de memorie van toelichting ontbreekt een aanduiding van een deskundigenstandpunt niet geheel. In de commissies, wier voorstellen ter plaatse zijn samengevat zaten op persoonlijke titel een aantal deskundigen van formaat, wier oordeel derhalve in het

rapport van de desbetreffende commissies is verwerkt. Zo was de voorzitter van de naar hem genoemde commissie, de heer D. W. P. Langelaan, destijds voorzitter van de Vereniging Rembrandt. Bovendien werden door leden van deze commissies op hun beurt weer deskundigen geconsulteerd. Het lag voorts reeds in de bedoeling om de ideële belangenorganisaties en de georganiseerde kunsthandel en het veilingwezen over de hoofdlijnen van het wetsontwerp te horen. Zulks heeft inmiddels op 20 februari 1981 plaats gehad. Ik voeg een kopie van het verslag van deze hoorzitting als bijlage bij de memorie van toelichting.

5. De Raad merkt terecht op dat het in het wetsontwerp gaat om cultuurbezit in ruime zin. Ik kan het echter slechts ten dele eens zijn met de opmerking van de Raad, in de tweede alinea, dat het vervolg van de toelichting voornamelijk betrekking heeft op kunstwerken, met name schilderijen, en dat op deze wijze een veel beperktere interpretatie van het begrip cultuurbezit wordt gegeven. Behalve in Hoofdstuk III, a (Gevaren voor verdwijning van het culturele erfgoed), is in de memorie van toelichting steeds duidelijk sprake van cultuurbezit en voortbrengselen van cultuur in ruime zin.

Dat in Hoofdstuk III, a, vooral sprake is van kunstwerken (overigens zonder

dat uitsluitend schilderijen zijn bedoeld) is een gevolg van het feit dat juist op dit terrein van oudsher een levendige en belangrijke handel bestaat, zowel nationaal als internationaal. Voorwerpen van wetenschappelijke aard daarentegen zijn slechts in een beperkt aantal gevallen als handelswaar te bestempelen, ofschoon in deze situatie wel verandering is waar te nemen.

Het lijkt mij niet wenselijk te voldoen aan het verlangen van de Raad de in hoofdstuk V onder b van de memorie van toelichting genoemde selectiefactoren voor plaatsing op de lijst van beschermde voorwerpen door het geven van voorbeelden te concretiseren. Dat zou immers betekenen, dat ik bij voorbaat een uitspraak zou doen over de toepassing, die aan de gehanteerde algemene criteria zou moeten worden gegeven.

Ik zou aldus handelende het werk van de Rijkscommissie op voorhand reeds doorkruisen. Daarenboven zouden wellicht uit het noemen van voorbeelden niet bedoelde gevolgtrekkingen kunnen worden gemaakt en evenmin beoogde nieuwe criteria kunnen worden afgeleid. De in wet en toelichting genoemde, zeer algemeen gehouden criteria moeten dan ook eerder worden gezien als een toetsingskader voor de vraag of een voornemen tot plaatsing van een concreet voorwerp op de lijst aan de bedoelingen van de

wet beantwoordt, dan als richtlijnen voor het opstellen van de lijst zelf. Anders gezegd: zij zijn eerder criteria voor de besluitvorming dan voor de beleidsvoorbereiding.

De als bijlage II bij de ontwerp-memorïe van toelichting behorende lijst geeft dan ook meer een – zij het waarschijnlijk eenzijdig – beeld weer, van wat in de afgelopen jaren zich heeft afgespeeld in het internationale verkeer in cultuurgoederen dan dat hier een opsomming is gegeven van wat er eventueel op de lijst zou zijn geplaatst, indien de nu voorgestelde regeling van kracht ware geweest. Daarbij is, zoals de Raad terecht constateerde, het accent eenzijdig op de schilderkunst komen te liggen. Dit is een uitvloeisel van het feit, dat deze opsomming werd gebaseerd op de ervaringen bij de toepassing van de Deviezenbeschikking Uitvoer Kunstschatten, die zich beperkte tot kunstvoorwerpen boven een bepaalde waarde, die voor schilderijen lag bij f 20 000 en voor de overige objecten bij f 80 000. Gezien deze voor schilderijen relatief lage grens en mede gezien de beperkte omvang van de internationale kunsthandel in voorwerpen van een dergelijk belang buiten de schilderkunst is het te verklaren, dat slechts schilderijen zijn vermeld. Nu een en ander echter duidelijk de mogelijkheid van misvattingen in zich herbergt, heb ik de desbetreffende passage in de ontwerp-memorïe van toelichting enigszins aan de hiervoren vermelde bedoelingen aangepast.

Natuurlijk kan niet worden ontkend, dat door invoer in de loop der jaren ook aanwinsten aan het nationale cultuurbezit zijn toegevoegd. Het lijkt mij echter niet juist hiervan een expliciete opsomming te geven, aangezien zulks gemakkelijk zou kunnen worden opgevat als een indicatie ten aanzien van plaatsing op de lijst. Dat zou voorbarig zijn.

Met verwijzing naar het gestelde in de voorafgaande alinea's wens ik hierbij uitdrukkelijk te verklaren dat deze opsomming geen enkele indicatie inhoudt ten aanzien van mijn voornemen tot plaatsing van de genoemde voorwerpen op de in het ontwerp voorziene lijst.

6. Ten aanzien van de plaatsing van overheidsbezit op de lijst zegt de Raad niet overtuigd te zijn door het in de memorïe van toelichting geleverde betoog, dat onder meer het voornemen kenbaar maakt om overheidsbezit bij voorkeur niet op de lijst

te plaatsen. De motivering, dat van de overheid in het algemeen voldoende verantwoordelijkheidsbesef mag worden verwacht om het verdwijnen van werkelijk belangrijk kunstbezit tegen te gaan (met de eventuele vormen van preventief en repressief toezicht als mogelijk correctiemiddel), spreekt de Raad kennelijk niet aan.

Ik mag er in dit opzicht in de eerste plaats op wijzen, dat de aankoop van cultuurbezit door de overheid in het overgrote deel van de gevallen de opnemings in een museumverzameling ten doel heeft. De overwegingen, die aan deze opnemings ten grondslag liggen zijn meestal van cultuurhistorische, wetenschappelijke, artistieke en educatieve aard. Het wetsvoorstel heeft voor de verwezenlijking van deze overwegingen ten aanzien van overheidsbezit geen betekenis. Het argument voorts voor plaatsing op de lijst, namelijk het vroegtijdig signaleren van het gevaar voor verlies voor het nationale cultuurbezit, komt voor cultuurbezit in overheidshand te vervallen. Ik acht daarom een heroverweging van de desbetreffende passage van de toelichting op dit punt niet noodzakelijk. Wél heb ik de memorïe overeenkomstig het advies van de Raad aangevuld met enige gegevens omtrent de omvang van het kunstbezit, dat aan de overheid toebehoort en dat niet in musea en andere openbare verzamelingen is ondergebracht.

Naar aanleiding van een daaromtrent gemaakte opmerking wil ik erop wijzen, dat ik een volledig van overheidswege gesubsidieerd museum niet als een overheidsinstelling zou wensen te beschouwen. Ten aanzien van het aan- en verkoopbeleid van dergelijke musea ligt een controle via te stellen subsidievoorwaarden meer voor de hand. In voorkomende gevallen is deze methode dan ook reeds gebruikt.

De Raad van State merkt op dat niet duidelijk is wat het Verspreide Bezit van het Rijk omvat. Om hierover meer duidelijkheid te verschaffen heb ik een toelichtende noot toegevoegd aan de desbetreffende passage in de memorïe van toelichting, blz. 16.

7. De Raad van State merkt op naar aanleiding van de memorïe van toelichting, par. e, – Financiën – dat voor een goede werking van de wet de beschikking over een voldoende aankoopbudget beslissend is. De Raad vraagt zich af of de wet niet dient te voorzien in de vorming van een fonds.

Ik acht het vormen van een fonds, conform artikel 87 van de Comptabiliteitswet van 1976, echter minder wenselijk, omdat de uitgaven van een fonds onvoldoende worden betrokken in de onderlinge afweging van de verschillende rijksuitgaven. Ik geef er dan ook de voorkeur aan Hoofdstuk V, letter e (Financiën) in de memorïe van toelichting te handhaven, waarbij de Minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk maximaal vier maanden de gelegenheid heeft via de normale ruimte die de rijksbegroting biedt, middelen te vinden.

Gaat het om voorwerpen van werkelijk nationale culturele betekenis, dan vertrouw ik erop dat deze middelen daadwerkelijk gevonden zullen worden. Deze procedure is bovendien te prefereren omdat niet voorspelbaar is om welke bedragen het handelt. Gaat het om relatief geringe bedragen dan lijkt compensatie binnen de CRM-begroting geen probleem. Gaat het echter om werkelijk grote bedragen, dan zal een uit normale middelen gevuld fonds evenmin voldoende toereikend zijn.

8. Evenals de Raad van State wil ik bij de uitvoering van de wet nauw aansluiten bij het doel van de wet: de bescherming van die, slechts betrekkelijk weinige, voorwerpen welke in Nederland min of meer onmisbaar en onvervangbaar zijn.

9. Rechtsbescherming

De Raad constateert dat dit wetsontwerp, anders dan de Monumentenwet en de Natuurbeschermingswet waarmee dit ontwerp materiële en structurele verwantschap heeft, de belanghebbende niet de mogelijkheid biedt tegen beslissingen, genomen krachtens deze wet, beroep in te stellen bij de Kroon. Zoals uit de memorïe van toelichting blijkt, is ervan uitgegaan dat de rechtstreeks belanghebbende voorziening kan vragen op grond van de Wet Arob. De Raad merkt in dit verband op dat de maatstaf die in artikel 2 voor de samenstelling van de lijst wordt gegeven: «roerende zaken en verzamelingen van cultuurhistorische of wetenschappelijke betekenis die als onderdeel van het Nederlandse cultuurbezit behoren te worden behouden» een zeer ruim criterium bevat en dat de minister derhalve bij de toepassing van de wet een grote vrijheid heeft. De Raad wijst er op dat ook door de nadere uitwerking

van dit criterium op de bladzijden 2, 3 en 10 van de memorie van toelichting de normen niet duidelijk en eenduidig worden vastgesteld. Wel meent de Raad te mogen aannemen dat over het gewicht dat mag worden toegekend aan de verschillende factoren welke bij de selectie van voorwerpen en verzamelingen een rol zullen spelen, verschillend gedacht kan worden en ook dat bij de selectie sprake kan zijn van strijdige belangen. In de memorie van toelichting worden ook voorbeelden van zodanige belangen genoemd.

De Raad acht het uit een oogpunt van rechtsbescherming van belang dat de beslissing omtrent de wenselijkheid een bepaald voorwerp of een bepaalde verzameling op de lijst te plaatsen, kan worden onderworpen aan een hernieuwde beoordeling op basis van een volledige belangenafweging waarbij rekening wordt gehouden met alle feiten en omstandigheden, ook die welke ten tijde van de bestreden beschikking niet bekend waren, c.q. konden zijn, of die zich na het nemen van deze beschikking hebben voorgedaan.

De Raad wijst in dit verband op de jurisprudentie van de Kroon in zaken de Monumentenwet betreffende, waarin de belangenafweging een belangrijke plaats inneemt. De ervaringen met de Monumentenwet en de verwantschap van de voorgestelde regeling met deze wet wijzen naar de mening van de Raad in de richting van Kroonberoep, dat ook in de voorgestelde regeling – naar het oordeel van de Raad – mogelijk ware te maken.

Ik heb de onderhavige problematiek voorgelegd aan de Minister van Justitie, die het pleidooi van de Raad voor het openstellen van Kroonberoep in dit wetsontwerp niet overtuigend acht. De keuze voor de Arob-rechter is geheel in overeenstemming met de onlangs aan de Staten-Generaal toegezonden richtlijnen voor de keuze tussen Arob-beroep en beroep op de Kroon. Deze richtlijnen zijn met name bestemd voor nieuwe wetgeving.

Zoals in richtlijn 1 is uiteengezet, wordt wegens het belang voor de rechtsbescherming van een eindoordeel van de onafhankelijke rechter ook voor beschikkingen waarbij de overheid een ruime mate van beleidsvrijheid heeft, aan het stelsel van de Wet Arob in beginsel de voorkeur gegeven.

Bij het vaststellen van deze richtlijn is de praktijk van de toepassing van de Wet Arob door de Afdeling rechtspraak mede in aanmerking genomen. Deze heeft duidelijk aangetoond van hoe grote betekenis voor de rechtsbe-

scherming van de burger toetsing van de uitoefening van discretionaire bevoegdheden aan de algemene beginselen van behoorlijk bestuur is. De door de Raad aangevoerde omstandigheid dat de minister een grote vrijheid heeft bij de toepassing van de wet, daar het criterium voor plaatsing op de lijst van beschermde voorwerpen ruim is, kan derhalve, naar zijn oordeel, niet als zelfstandig argument dienen om af te wijken van het in de Wet Arob neergelegde stelsel.

Ook overigens acht genoemde bewindsman een niet tot rechtmatigheid (in ruime zin) beperkte bestuurlijke toetsing van een beslissing gegeven op grond van deze wet niet zinvol. Immers de beslissing wordt op het hoogste niveau genomen en de advisering van de minister door de Rijkscommissie voor de Musea is een belangrijke waarborg voor een verantwoorde samenstelling van de lijst.

Voorts is een waarborg gelegen in het streven de lijst beperkt te houden. Dit streven duidt tevens een belangrijk onderscheid aan tussen de strekking van dit wetsontwerp en die van de Monumentenwet. Bovendien moet worden bedacht dat de situatie in bestaande wetgeving niet langer richtsnoer kan zijn, nu met het oog op het te voeren wetgevingsbeleid richtlijnen zijn vastgesteld.

Ten slotte kan niet worden voorbijgegaan aan de aan het slot van de genoemde richtlijn 1 besproken problematiek.

«Indien een beschikking bepalend is voor het vaststellen van burgerlijke rechten en verplichtingen, dient zij ingevolge artikel 6 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden aan rechterlijke toetsing onderworpen te kunnen worden», aldus de desbetreffende passage. Met name de uitoefening van bevoegdheden, genoemd in artikel 6, derde lid (thans: 7, derde lid), en artikel 7, eerste lid (thans: 8), van het wetsvoorstel heeft, afhankelijk van de inhoud van het voornemen, bedoeld in artikel 6, eerste lid (thans: 7, eerste lid), ingrijpende gevolgen voor de uitoefening van het eigendomsrecht, een burgerlijk recht.

De genoemde richtlijn houdt in dat de mogelijke toepasselijkheid van artikel 6 van het Verdrag een reden kan vormen om aan Arob-beroep de voorkeur te geven. Daarbij tekent de Minister nog aan dat de in artikel 6, derde lid (thans: 7, derde lid), omschreven grond waarop de minister bezwaar kan maken tegen de voorgenomen handeling, te weten «de overweging

dat daarvan het teloorgaan van het voorwerp voor het in Nederland aanwezige cultuurbezit te duchten is», zich niet goed leent voor een doelmatigheidstoetsing.

Op grond van het vorenstaande meen ik niet met de Raad te kunnen meegaan waar deze voorstelt in het wetsontwerp Kroonberoep mogelijk te maken.

De Raad noemt ten slotte nog enige beschikkingen ter zake waarvan naar zijn oordeel op zichzelf geen voorkeur aan beroep op de Kroon boven Arob-beroep behoeft te worden gegeven, maar ten aanzien waarvan met het oog op het belang van één zelfde rechtsgang voor alle in de wet vervatte beslissingen, in de visie van de Raad ook Kroonberoep zou moeten openstaan.

Ook in het stelsel zoals hier voorgesteld, wordt de eenheid van rechtsmiddelen die de Raad bepleit, bewaard.

De Raad stelt tenslotte voor de rechtsgang ten aanzien van beslissingen ingevolge artikel 14 afzonderlijk te regelen. De suggestie van de Raad om de rechtbank te 's-Gravenhage bevoegd te maken ten aanzien van geschillen over de beslissingen genomen op grond van artikel 14 van het wetsontwerp is in zoverre opgevolgd, dat de gebruikelijke verdeling van de absolute competentie is gehandhaafd, zodat in het wetsvoorstel thans wordt gesproken van: de bevoegde rechter te 's-Gravenhage. Een daartoe strekkende bepaling is opgenomen in artikel 14, tweede lid; de toelichting op artikel 14 is dienovereenkomstig aangevuld.

10. Strafrechtelijke handhaving

Het is de Raad opgevallen, dat het wetsontwerp geen sanctie bevat op het niet nakomen van de verplichtingen bedoeld in artikel 9. De Raad vestigt hier de aandacht op een omissie. Bij het hieronder te bespreken voorstel van de Raad de Wet op de economische delicten van toepassing te verklaren wordt tevens aan deze leemte aandacht besteed.

De Raad heeft bedenkingen tegen artikel 15, daar dit artikel er toe kan leiden dat de rechtbank zich onbevoegd verklaart, indien de strafverzwarende omstandigheden van het tweede lid worden ten laste gelegd en de rechtbank die omstandigheden niet bewezen acht. Het college geeft derhalve in overweging de overtreding van de bewuste bepalingen tot een economisch delict te stempelen. Dit ligt ook, naar

het oordeel van de Raad, in de reden omdat de ontworpen regeling in het bijzonder de clandestiene uitvoer wil voorkomen en overtredingen van de In- en uitvoerwet reeds economische delicten zijn.

Ik heb deze suggestie overgenomen. Voorgesteld wordt de overtredingen van voorschriften gesteld bij of krachtens deze wet op te nemen in artikel 1, onder 4°, van de Wet op de economische delicten. Deze rubricering geeft de rechter voldoende ruimte een passende straf op te leggen, daar artikel 6 van de Wet op de economische delicten het mogelijk maakt de geldboete op ten hoogste het viervoud van de waarde van de zaak waarmee of met betrekking tot welke het economisch delict is begaan, te bepalen.

Bij het toepasselijk verklaren van de Wet op de economische delicten wordt tevens voorzien in de hiervoren met betrekking tot artikel 9 (thans: 9, lid 2) genoemde leemte, aangezien ook het niet voldoen aan de verplichting om de vermissing of het teniet gaan van het beschermd voorwerp aan de inspecteur te melden, als een economisch delict wordt aangemerkt. De verplichting om het voorwerp desgevraagd aan de inspecteur te tonen, vloeit reeds voort uit artikel 19, tweede lid (thans: 18, tweede lid), in samenhang met artikel 184 van het Wetboek van Strafrecht.

De Raad heeft voorts bezwaren tegen het geven van opsporingsbevoegdheid aan de ambtenaren die in het bijzonder met het toezicht op de naleving van deze wet zijn belast, in artikel 17, onder b (thans 16, onder b) daar deze ambtenaren in strafrechtelijke aangelegenheden niet zijn geschoold. Ik ben van oordeel dat de hier bedoelde ambtenaren de opsporingsbevoegdheid niet kunnen missen. Overigens vindt men een dergelijke regeling in tal van bijzondere wetten. Bij de opleiding van de bij of krachtens deze wet aangewezen toezichthoudende ambtenaren zal ook aan de voor de opsporing vereiste bekwaamheden de nodige aandacht worden besteed.

De Raad heeft bezwaar tegen de in artikel 18 (thans 17) geregelde bevoegdheid tot het doen van huiszoeking op een schriftelijke last van de minister. Ik meen, dat de wet in de mogelijkheid de woning binnen te gaan moet voorzien, aangezien de verzamelingen en voorwerpen waarop deze wet betrekking heeft, meestal in de woning aanwezig zullen zijn.

Het vereiste van een schriftelijke last van de minister biedt een bijzondere waarborg. Ten einde echter de unifor-

miteit in de wetgeving ook op dit punt zoveel mogelijk te handhaven heb ik het afgeven van een schriftelijke last tot huiszoeking door de minister vervangen door de meer gebruikelijke verstrekking van een dergelijke last door de burgemeester. Overigens omdat de hier bedoelde bevoegdheid niet het ter inbeslagname huiszoeking doen.

De Raad is voorts van oordeel dat ten aanzien van andere ambtenaren dient te worden volstaan met een regeling in de geest van artikel 120 van het Wetboek van Strafvordering.

Ik erken dat in de artikelen 18 en 19 (thans 16 en 17) ten onrechte wordt verwezen naar artikel 17 waarin de ambtenaren belast met de opsporing worden genoemd. De artikelen 18 en 19 hebben uitsluitend betrekking op het toezicht en dit toezicht wordt slechts uitgeoefend door de ambtenaren aangewezen bij of krachtens artikel 16 (thans 15). De woorden «en 17» in die artikelen zijn derhalve geschrapt. Daarmee is ook het bezwaar van de Raad tegen de in het oorspronkelijke artikel 19 opgenomen verplichting tot het geven van inlichtingen aan opsporingsambtenaren weggenomen. Wat de bevoegdheden van de toezichthoudende ambtenaren betreft, deze zijn geregeld overeenkomstig de artikelen 120–123 van het Wetboek van Strafvordering, met dien verstande dat een en ander wat meer is toegevoegd.

11. Aan de voorstellen van de Raad betreffende de opzet en in de indeling van het ontwerp ben ik tegemoetgekomen. De hergroepering van de leden drie en vier van artikel 2 tot een nieuw artikel (4) heeft in het U thans aangeboden ontwerp plaats gehad. Het oorspronkelijke hoofdstuk II is nu gesplitst in twee hoofdstukken namelijk hoofdstuk II met als titel: Aanwijzing van beschermde voorwerpen en hoofdstuk III met als titel: Bescherming.

12. Terecht heeft de Raad onderkend, dat, indien in de tweede volzin van artikel 4, eerste lid (thans 3, eerste lid) van de eigenaar en de houder wordt gesproken, het logisch is dat zulks eveneens in de eerste volzin zal geschieden. Deze omissie is in het U aangeboden ontwerp hersteld.

Het ligt inderdaad in mijn voorneemen om een ontwerp voor een algemene maatregel van bestuur, gebaseerd op het derde lid van artikel 4, (thans 3), uiterlijk gelijktijdig met het ontwerp-besluit tot inwerkingtreding van de wet aan U ter vaststelling aan te bieden.

13. De opmerking van de Raad heeft ertoe geleid de woorden «toebehoort aan» te wijzigen in «berust onder». De bepaling is namelijk voor eigenaren overbodig. De toelichting is aan deze wijziging aangepast. Overeenkomstig de wens van de Raad is in de toelichting de afweging opgenomen die ertoe heeft geleid in het tweede lid te bepalen dat de toezegging nog een jaar na intrekking blijft gelden.

14. Zoals de Raad veronderstelt is met het woord «toedelen» gedacht aan boedelscheidingen. Dit is in de tekst van de bepaling verduidelijkt. Het uitkeren van een legaat is een vervreemding door de gezamenlijke erfgenamen, of door een executeur-testamentair in hun plaats, aan degene aan wie het voorwerp is vermaakt. De bepaling is hierop van toepassing, zij het niet door de werking van het woord «toedelen», maar van het woord «vervreemden».

Op verzoek van de Raad is het ter veiling brengen afzonderlijk vermeld.

De opmerking van de Raad over het tweede lid in samenhang met artikel 8 heeft ertoe geleid de bepalingen samen te voegen in het nieuwe artikel 7, lid 3. In de nieuwe opzet kan de inspecteur geen toestemming verlenen tot een handeling die tot grensovergang leidt. Daarmee is de behoefte vervallen aan het stellen van vormvoorschriften aan de toestemming van de inspecteur, zoals door de Raad bepleit.

15. Aan het verlangen van de Raad aan het afgeven door de minister van een verklaring van geen bezwaar een termijn te verbinden heb ik in artikel 7, lid 3 voldaan. Aangezien deze figuur uitsluitend toepassing zal kunnen vinden in de situaties, waarin het evident is dat de wet geen toepassing zal (kunnen) vinden, leek mij een termijn van acht dagen voldoende.

16. Mede als gevolg van het bepaalde in artikel 13 (thans 14) kan, zoals de Raad signaleert, de situatie ontstaan dat na melding van een ontwerp-overeenkomst en een ter zake door de minister gemaakt bezwaar, dit bezwaar niet leidt tot aankoop van het voorwerp door de Staat. Wanneer in dat geval de koper zich niet meer gebonden acht aan de gemelde ontwerp-overeenkomst en de verkoper wenst een nieuwe overeenkomst aan te gaan, dan geldt voor deze nieuwe overeenkomst opnieuw de meldingsplicht. Er is dan immers sprake van een andere ontwerp-overeenkomst, zodat nog niet is voldaan aan het be-

paalde in artikel 6, eerste lid, (thans 7, eerste lid) dat de ontwerp-overeenkomst aan de inspecteur dient te worden gemeld.

17. De tekst van artikel 14 van het U aangeboden ontwerp van wet is door een misstelling inderdaad onduidelijk geworden. Het artikel is alsnog aangepast aan de inderdaad daaraan ten grondslag liggende bedoelingen, zoals de Raad van State die ook verwoord heeft. Overeenkomstig de wens van de Raad wordt U toegelicht aan welke kosten is gedacht bij het ontwerpen van deze bepaling.

18. De omissie, tengevolge waarvan in het aangeboden ontwerp de slotformule wegviel, is in het bij dit nader rapport aangeboden nader gewijzigde ontwerp hersteld.

19. De Raad heeft terecht geconstateerd, dat de bepalingen van het onderhavige wetsontwerp zich verdragen met het verbod tot beperking van uitvoer van goederen tussen de Lid-Staten van het EEG-verdrag. Op grond van artikel 36 van dat verdrag vormt dit verbod immers geen beletsel voor verboden of beperkingen van invoer, uitvoer of doorvoer die gerechtvaardigd zijn uit hoofde van onder andere het nationale artistieke, historische of archeologische bezit. Overeenkomstig het advies van de Raad is de memorie van toelichting in hoofdstuk V onder a met een betoog in deze zin aangevuld.

20. De Raad geeft de wens te kennen, dat nader wordt toegelicht de uitspraak in de inleiding van de memorie van toelichting dat sinds de Stuers nog talrijke voorwerpen van kunst en cultuur uit Nederland zijn verdwenen. Om dezelfde redenen, als hiervoren onder punt 5 reeds betoogd, zou ik mij er liever van onthouden in de memorie voorbeelden te noemen van voor het Nederlands cultuurbezit kostbare verliezen. Ook dit zou immers gemakkelijk kunnen worden opgevat als een verwijzing mijnerzijds omtrent datgene wat behouden had behoren te blijven. Ik heb de geciteerde uitspraak in de U thans aangeboden memorie daarom enigszins afgezwakt.

21. Overeenkomstig de wens van de Raad is de memorie van toelichting aangevuld met een passage, waarin de voornaamste bezwaren van het door de commissie-Röell gekozen systeem zijn besproken.

22. Overeenkomstig de wens van de Raad is de toelichting aangevuld met een passage over de civielrechtelijke gevolgen van het verbod.

23. Wij zijn van mening, dat het op gezette tijden verzamelen door de inspecteur van gegevens omtrent de toestand van voorwerpen op de lijst alleen maar een theoretische waarborg zou inhouden voor een doeltreffende uitvoering van de wet. Veel zal hier afhangen van de wijze waarop de inspecteur de contacten met de rechthebbers op de beschermde voorwerpen legt en onderhoudt. Weet hij daaruit het besef te kweken van een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het nationale cultuurbezit, dan zal geen omvangrijk ambtelijk apparaat nodig zijn en het behoud daarvan voor ons land een vanzelfsprekendheid worden. Vanuit deze gezichtshoek doet de formulering met name op bladzijde 11 van de algemene toelichting en in de toelichting op artikel 6 betreffende de regelmatige bezichtiging door de inspecteur enigszins paternalistisch aan. In overeenstemming met het advies van de Raad hebben wij de desbetreffende passages geschrapt.

24. Aan de opmerking van de Raad van State met betrekking tot de toelichting op artikel 7 (thans 8) en 10 is tegemoet gekomen. De toelichting op deze artikelen is aangevuld met een passage inhoudende, dat bij het stellen van voorwaarden rekening zal dienen te worden gehouden met de belangen van de eigenaar en dat een voorschrift niet de gemelde handeling in feite onmogelijk zal maken.

25. De redactionele kanttekeningen van het college zijn in het wetsontwerp en de memorie van toelichting verwerkt.

Nadere overweging van het ontwerp nadat de Raad van State zijn advies uitbracht heeft mij aanleiding gegeven daarin nog een aantal wijzigingen aan te brengen. Op de hierna volgende punten houden deze wijzigingen in vergelijking met het aan U oorspronkelijk aangeboden ontwerp een afwijking van inhoudelijke aard in:

a. In artikel 7, eerste lid (oud 6) is aan de handelingen, die aan de Minister moeten worden gemeld toegevoegd het ter veiling brengen. In de memorie van toelichting is vermeld, dat zulks slechts duidelijkheidshalve is geschied. Ik ben namelijk van oordeel, dat het ter veiling brengen reeds een

voornemen tot verkoop is en in elk geval een essentiële verplaatsing van het beschermde voorwerp betekent.

b. In het tweede lid is eveneens ten behoeve van het veilingwezen een uitzondering opgenomen voor wat de verlenging van de beslissingstermijn voor de Minister betreft. In de herziene memorie van toelichting op dit artikel is betoogd, dat deze verlenging voor wat geveilde voorwerpen betreft minder zin heeft.

c. Het leek mij gewenst om degene, die beschikkingsbevoegd is ten aanzien van een beschermd voorwerp te verplichten aan een eventuele wederpartij mededeling te doen van de plaatsing van dat voorwerp op de lijst. Hiermede worden de algemene bepalingen in het strafrecht en het burgerlijke recht in de onderhavige situatie duidelijker geconcretiseerd. Bovendien wordt hiermede tevens uitvoering gegeven aan artikel 10 van het Unesco-verdrag, waarnaar artikel 6 (oud 4) van het ontwerp verwijst.

d. Gebruikelijk is in de meeste wettelijke bepalingen om de schriftelijke last, waarvan ambtenaren vergezeld moeten zijn, willen zij tegen de wil van de bewoner een woning binnentreden, uit te laten gaan van de burgemeester van de gemeente ter plaatse.

Bij nadere overweging zag ik minder aanleiding om van deze het meest gevolgde figuur af te wijken.

Ik heb in artikel 17, derde lid (oud 18) de woorden «Onze Minister» vervangen door: «de burgemeester der gemeente».

e. Op aandringen van vele zijden is in het U thans aangeboden ontwerp alsnog een geheimhoudingsbepaling opgenomen (artikel 20).

26. Niet gepubliceerd ingevolge Wet op de Raad van State, artikel 25a, vierde lid, j^o derde lid, onder a.

Ik veroorloof mij U in overweging te geven het hierbij gevoegde gewijzigde ontwerp van wet en de daarmee in overeenstemming gebrachte, overeenkomstig het vorenstaande gewijzigde memorie van toelichting aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal te zenden.

De Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk,
G. C. Wallis de Vries